APR 8 1922

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XV. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 6. aprila (April 6) 1922. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 81.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Operatorji pozvani na konferenco z rudarji.

Zbornični odsek za delo je aranžiral mezdno konferenco za prihodnji pondeljek v Washingtonu. Lewis je obljubil, da se rudarji udeleže konference, ako bo večina operatorjev navzočih. — Napadi na stavkujoče rudarje v mnogih krajih. Rockefellerjeva družba v Coloradu ima na razpolago milico, strupene pline in letala. — Druge vesti s polja velike stavke.

Washington, D. C. — John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije, je v torek zvečer odpotoval v New York, kjer bo vodil pogajanja z operatorji s polja trdega premoga.

Charleston, W. Va. — Operatorji priznavajo, da so morali zapreti štiri premogovnike v okraju Kanawha vsled stavke neorganiziranih rudarjev.

Pueblo, Colo. — (Feder. Press.) — Tukaj poročajo, da je polkovnik Patrick Hamrock obljubil operatorjem v Coloradu, da imajo na razpolago državne konštablerje, strupene pline, letala in čete redne narodne garde, ako bodo unijski rudarji v 15. okrožju ovirali produkcijo premoga v neunijskih rovih. Hamrock je pomagal pri masakru rudarjev v Ludlowu leta 1914. Glavna premogova polja v Coloradu so lastnina Rockefellerjeve Colorado Fuel & Iron kompanije.

Glace Bay, Nova Skotija, Kanada, 5. apr. — (Feder. Press.) — Organizirani premogarji v 26. distriktu U. M. W. of A. so z veliko večino zavrgli montrealski načrt za rešitev spora. Na temelju tega načrta bi operatorji zvišali mezdo za 15 centov na dan najnižje plačanim delavcem. Nova mezda bi znašala $3. Glasovanje je izpadlo kot sledi: 8313 glasov proti in 1730 za načrt. Rudarji stavkajo pri delu. Znižali so produkcijo za polovico.

Washington, D. C. — Zbornični odsek za delo je v torek brzojavno pozval glavne operatorje na mezdno konferenco z rudarji, ki se vrši v Washingtonu prihodnji pondeljek. Kongresnik Nolan iz Kalifornije, predsednik odseka, ki je bil pooblaščen, da aranžira konferenco, je poslal brzojavke vsem vodilnim operatorjem na centralnem konkurenčnem polju mehkega premoga, tudi onim iz zapadne Pennsylvanije in južnega Ohia, ki so prvi odklonili konferenco z rudarji.

Senator Borah je izjavil v senatu, da vlada ne bo imela druge poti kakor zaseči in obratovati premogovnike, ako se operatorji in rudarji ne snidejo v konferenci.

Justični tajnik Daugherty je rekel, da operatorji se bi morali odzvati pozivu na konferenco, ampak vlada zaenkrat ne stori ničesar.

Zbornični odsek za delo je šel preko Hardinga, ki se je postavil na "nevtralno" stališče; odsek je sklenil, da se aranžira konferenca kljub stališču administracije, katera pravi, da štrajk ne tvori še nobene nevarnosti.

John L. Lewis, predsednik rudarske unije, je obljubil zbornič nemu odseku za delo, da se rudarji udeleže konference, ako bo večina operatorjev navzočih. Opozoril je kongresnike, da operatorji v Indiani in Hocking Valley ne sprejmejo vabila, ako se ne odzovejo tudi operatorji iz zapadne Pennsylvanije in južnega Ohia.

Lewis je pri nadaljnem zaslišavanju včeraj obtožil operatorje v Illinoisu, da so nalašč izzivali rudarje na stavko leta 1920. z namenom, da so mogli javno povišati mezdo za $1.50 dnevno nakar so dvignili ceno premoga za 25 centov pri toni, dočim so se njihovi izdatki povišali le za šest centov pri toni. Lewis je dejal, da so operatorji s tem trikom naredili ogromne dobičke.

Belleville, Ill. — Podokrožna

(Dalje na 3. strani.)

DR. LORENZ ZAPUSTI AMERIKO.

New York, N. Y. — Dr. Adolf Lorenz, glasoviti dunajski specijalist za zdravljenje kostnih bolezni, odpotuje s parnikom "La France" 12. aprila v svojo domovino. Dr. Lorenz je obljubil, da se vrne v Ameriko prihodnjega septembra in seboj pripelje svojo ženo in dva sina. Specijalist je povsem zadovoljen z uspehom, ki ga je dosegel v Ameriki. Izvršil je stotine diagnoz in operacij. Zdravniki v splošnem so ga ovirali — pravi — iz političnih ozirov, ki pa ne bodo dolgo trajali. Pridobil si je veliko prijateljev med posameznimi zdravniki.

KAJ PRINAŠA POGODBA ŠTIRIH SIL?

NIČ DRUGEGA KOT NEVARNOST NOVE VOJNE.

Tako se glasi sodba George Schreinerja, tajnika Vseameriškega narodnega sveta.

Washington, D. C. (Federated Press. L. Todd). — George Schreiner, zelo pazen proučevalec svetovne politike in tajnik Vseameriškega narodnega sveta, ki je bil nedavno organiziran na narodni konferenci, naznanja, da se Vseameriški narodni svet letos udeleži kongresnega volilnega boja v vsaki državi. Dozdaj je organiziralo 26 držav podružno gibanje proti imperijalističnim alijancam med Združenimi državami in Veliko Britanijo, Francijo, Japonsko, Poljsko itd.

"Odobritev pogodbe štirih sil v senatu kliče na mobilizacijo ameriških sil v Ameriki", je rekel Schreiner zastopniku Federaliziranega tiska. "Odobrenja nismo mogli preprečiti, ampak zmožni bomo ustvariti pri volilcih v Združenih državah zahtevo po konstruktivnem državništvu in da se umaknejo v privatno življenje ljudje, ki so izvršili to pogreško. Pomagati moramo aktivno in učinkovito senatorju La Follettu v Wisconsinu, senatorju Francu v Marylandu, senatorju Reedu v Missouriju in senatorju Johnsonu v Kaliforniji, med tem moramo pa sodelovati z drugimi liberalnimi političnimi silami, da pridejo v senat možje s širšim obzorjem in boljšimi človekoljubnimi simpatijami, kot jih imajo zagovorniki pogodbe, ki se oglasijo v tem letu za ponovno izvolitev."

Schreiner je menil, da je pogodba štirih sil korak nazaj v staro diplomacijo kolonijalnega imperijalizma in je direktno izzivanje vseh narodov, ki nimajo nobene koristi od nje. Proti tej združitvi štirih vojaških in triumfajočih sil, je naglašal Schreiner, se formira združitev mohamedanskih narodov, Rusije, Nemčije, Kitajske, Koreje, Indije in Filipinskega otočja. Lord Northcliffe je že svaril Britanijo. Bivši governer Harrison na Filipinskem otočju je pa tudi povedal svoje. Kitajska, Turčija, Perzija in Sirija sta to izjavili. Rusija je pa o tem govorila odprto.

"Amerika bi lahko postala prijateljica vsega sveta, voditeljica novega sveta, ki je izšel iz vojne", je dejal Schreiner. "Ona bi mogoče učinkovala na mirno izravnavo položaja na Bližnjem vzhodu, ker bi bila zgled. Služil

(Dalje na 3. strani.)

POLOŽAJ STAVBINSKIH DELAVCEV V NEW YORKU JE ZAMOTAN.

UGROŽA JIH IZPOR, AMERIŠKA DELAVSKA FEDERACIJA JE ZANJE PA PREKLICALA POSLOVNICO.

Sedanja dnevna mezda stavbinskih delavcev znaša devet dolarjev na dan.

New York, N. Y. — Ameriška delavska federacija je preklicala poslovnico Newyorškega sveta stavbinskih delavcev. O tej zadevi je bilo že poročano. V tej centralni organizaciji stavbinskih delavcev je bilo zastopanih 110,000 članov. Zdaj pa postaja položaj zelo resen in zamotan, ker podjetniki nameravajo izpreti stavbinske delavce, ki so organizirani v štirideset strukovnih skupinah in, združeni v zgoraj imenovani centralni organizaciji. Položaj postaja resen, ker lahko ponesrečijo pogajanja, ki se vlečejo že nekaj tednov, kajti pogodba je potekla dne 17. marca.

Organizirani stavbinski delavci, zastopani v tej centralni organizaciji, prejemajo po devet dolarjev dnevne mezde. Med podjetniki ni opaziti znamenje, da hočejo znižati mezde izučenim delavcem. Ampak navaliti se hočejo na dninarje, pomožne in napol izučene delavce. Teh delavcev je okoli štirideset tisoč. Iz pogajanj in podjetniških metod je dobro spoznati, da podjetniki žele zabiti kij med izučene in neizučene delavce, da jih razdvojijo in sicer po znanem pravilu: "Ako se posreči razdvojiti delavce, se porazi najprvo en del, in ko so poraženi ti delavci, se je treba navaliti na drugi del. Najprvo mislijo potlačiti neizučene delavce in kadar bodo ti premagani, se navale na izučene delavce. Ta taktika je zdaj očividna.

Podjetniki so najprvo mislili izročiti celo zadevo v rešitev takozvanemu "Meščanskemu komiteju", ki je bil sestavljen iz bankirjev, tovarnarjev in zastopnikov raznega biznisa. Centralna organizacija stavbinskih delavcev je izvršila protipotezo in je priporočila, da sporna vprašanja reši Lockwoodov podkomitej, ki preiskuje stanovanjsko mizerijo v New Yorku. Lockwoodov komitej je odklonil, ker so podjetniki nastopali žaljivo. Končno so pa podjetniki izjavili, da se sploh ne bodo pogajali s Svetom stavbinskih delavcev. Tak je zdaj položaj.

SLON JE DOBIL ADVOKATSKI NASLOV.

Columbus, O. — Tillie, veliki cirkusni slon, je 3. aprila praznoval svoje 106ti rojstni dan. Slonu v čast je bila prirejena pojedina na dvorišču tukajšnjega državnega kapitola. Gostje so bili tudi državni in mestni uradniki. Župan Thomas je poklonil slonu ključ do mesta iz peciva, katerega je slon takoj pojedel. Profesor Alonzo Tutle, ravnatelj oddelka za pravo na ohijski univerzi, je pa podelil slonu častni naslov odvetnika. Diploma je bila iz malasa, katero je slon tudi pojedel. Na mizi pred slonom je bila torta, dva čevlja visoka in štiri čevlje široka in na vrhu je imela 106 sveč.

SNEŽENI PLAZOVI SO USTAVILI ŽELEZNIŠKI PROMET.

Butte, Mont. — Blizo St. Regisa so prihrumeli sneženi plazovi z gore. Proga severne pacifične železnice leži pod osemnajst čevljev debelo sneženo plastjo. Ena oseba je bila ubita.

Železniški promet med Saltisem in St. Regisem je ustavljen.

VREME.

Chicago in okolica: V petek nestalno. Vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 49, najnižja 42. Solnce izide ob 5:26, zaide ob 6:20.

TRGOVCI ŽE NAMIGUJEJO, DA BODO PODRAŽILI PREMOG.

Chicago, Ill. — (Feder. Press.) — Družbe, ki prodajajo premog na debelo, so že namignile v velikem oglasu, objavljenem v kapitalističnih listih, da bodo povišale cene premogu.

"Nikar ne zdivjajte, ako poskočijo cene premoga vsled stavke, ker zakon zaloge in povpraševanja je neizprosen," se čita uljudno (!) naznanilo trgovcev s premogom.

SENATOR FRANCE ODPOTUJE V GENOVO.

Pravi, da Amerika ne sme biti brez zastopstva in on pojde kot neoficijelni opazovalec.

KONGRES SE NE ZMENI ZA NJEGOVO RESOLUCIJO.

Washington, D. C. — Senator Joseph I. France, republičan iz Marylanda, resno namerava odpotovati v Genovo in prisostvovati ekonomski konferenci kot "neoficijelni zastopnik" Združenih držav. Dejal je, da se odloči še ta teden, če pojde ali ne.

"Položaj je tako kritičen, da bi morala Amerika biti zastopana na ekonomski konferenci v Genovi," je rekel senator France. "Pred kratkim sem predložil resolucijo v senatu za imenovanje ameriškega oficijelnega opazovalca v Genovi. Resolucija počiva v odseku za zunanje zadeve in ne vem, kaj narede s njo. Medtem poteka čas in če se kongres ne zgane, pojdem v Genovo na svojo pest kot neoficijelni opazovalec."

France je lansko leto obiskal Sovjetsko Rusijo in odkar se je vrnil v Washington, vodi nepopusten boj za priznanje sovjetske vlade in vpostavljenje trgovinskih in diplomatičnih stikov z Rusijo.

MILJONAR JE USTRELIL POLKOVNIKA.

Šmok je napisal lepo povest.

Oklahoma City, Okla. — Miljonar Jean P. Day, bivši član najvišjega državnega sodišča, je ustrelil podpolkovnika Paul W. Becka, dodeljenega letalskemu oddelku v Fort Sillu.

Podpolkovnik je seveda mrtev in ne more govoriti in miljonarja so pridržali le pod $5,000 poroštva. Velebiznižki listi so obelodanili o dogodku lepo povest, kot jo je diktiral miljonar in bivši član najvišjega sodišča. Po tej povesti je prišel Day domov. Žena in podpolkovnik sta bila sama doma. Day je pogledal skozi okno, kaj se godi v hiši. Videl je, kako se njegova soproga ruje s podpolkovnikom. Šel je v drugo sobo po samokres. Ko je bil oborožen s samokresom, je vstopil v sobo, v kateri se je njegova žena ruvala s podpolkovnikom. Beck je hotel udariti miljonarja, a miljonar je udaril Becka s samokresom po glavi, samokres se je sprožil in podpolkovnik se je mrtev zgrudil na tla.

Ali ni to lepa povest? Podpolkovnik je mrtev in verjeti se mora miljonarju in bivšemu članu najvišjega sodišča.

POSLEDICE PREOBILO ZAVŽITEGA ŽGANJA.

Chicago, Ill. — Fred Meinhausen, motornik, se je tako napil žganja, da ni vedel, kaj počenja. V tem stanju je ustrelil gdč. Ana Peterson in obstrelil svojo ženo Emo. Ko so ga privedli nekaj minut kasneje na policijsko postajo, se ni zavedel svojega dejanja.

Preiskava je dognala, da ni imel nikdar prepirov s svojo ženo, ravno tako je živel v miru z gdč. Petersonovo. Preobilo zavžito žganje je pa napravilo morilca iz njega.

NEVIDNA SILA SE UMEŠAVA V ZADEVE ZA PODUK.

NARODNA VARNOSTNA LIGA HOČE PETI V TEJ STVARI PRVI GLAS.

To je že pokazala s svojimi čini, meni Henry R. Linville, predsednik učiteljske organizacije.

New York, N. Y. (Federated Press). — Zadeve za poduk hoče uravnavati neka nevidna in aktivna sila, v kateri je Narodna varnostna liga močan faktor, je rekel Henry R. Linville, predsednik učiteljske organizacije, ko je govoril na konferenci o predmetu "Izobrazba na ljudskih šolah", katero je sklicala Liga za socialno službo, ki je podružnica tukajšnje Skupne cerkve. Med tem ko ta nevidna sila faktično narekuje, kakšen naj bo poduk v šoli, je povdarjal Linville, so vidni glavarji, uravnavajoči šolski poduk, člani šolskih odborov, katere so bili imenovani na ta mesta zaradi uslug, ki so jih izkazali v politiki.

Naglašal je, da je Narodna varnostna liga ustanovila v letu 1917 korespondenčni učni tečaj o "patriotizmu", pri katerem se je priporočalo državljanom, da vohunarijo drug za drugim in da v vseh časih spoštujejo "pravice privatne lastnine". Govornik je dalje razložil, da so te "naloge" omenjale nekatere dobrote vlade Združenih držav in naglašale, da tak nauk obvaruje državljane oropanja, stanovanjske mizerije in slabih delavskih postav!

"V letu 1918", je pripomnil govornik, "je newyorški šolski svet ustanovil učni tečaj o državljanskih zadevah za dijake na srednji šoli. To se je zgodilo s aktivno pomočjo Narodne varnostne lige. Mimogrede je nekdo rekel, ko je pričela svetovna vojna, da je treba uvesti splošno vojaško vežbanje — in ta predlog je zadobil od Narodne varnostne lige takoj toplo podporo."

Govornik je povedal, kako se je Narodna varnostna liga odprto vmešala v obravnavo proti učiteljici Mary S. MacDowell, kvekerici, ki je bila izključena kot učiteljica, ker je nasprotovala vojni. Ko se je zaslišanje nagibalo k koncu, je povdarjal govornik, je dobil predsednik lige besedo in je napadel s svojim govorom učiteljico.

Za njim je govoril Gilbert E. Roe, ki je zagovarjal v vojnem in povojnem času več obtoženih učiteljev in učiteljic. Občinstvo mu je burno pritrjevalo, da je bilo delo petdeset let za svoboden šolski poduk v tem mestu izgubljeno v manj kot pet letih.

ROČNA GRANATA JE UBILA 9-LETNEGA DEČKA.

Več dečkov je bilo ranjenih.

Chicago, Ill. — Dečki so našli ročno granato pod stranskim hodnikom, ki jo je najbrž nekdo prinesel domov iz Francije. Med dečki je nastalo takoj veliko veselje. Izkopali so strelske jarke in mali John Stapchuk je imel pokazati z ročno granato, kako so vojaki v Franciji naskočili. Nenkrat je bilo slišati silen pok, mali vojaki so popadali na tla. Johnova leva noga in desna roka sta bili odtrgani od telesa. Odpeljali so ga hitro v okrajno bolnišnico, kjer je deček umrl.

Njegovi tovariši so bili tako srečni, da so zadobili le manjše poškodbe.

Policija je pričela iskati lastnika granate. Dve nadaljni granati so našli pod nekim drugim stranskim hodnikom v bližini.

ALI JE TO TUDI NAPREDEK?

New York, N. Y. — Zdravstveni urad poroča, da je bilo od Novega leta sem ubitih v mestu eden in devetdeset oseb, cestnih ropov je pa bilo izvršenih sto pet.

Najbrž število cestnih ropov ni pravilno, ker so všteti le tisti cestni ropi, ki so bili naznanjeni policiji.

PAPEŽ SE JEZI, KER NI BIL POVABLJEN NA GENOVSKO KONFERENCO.

Rim, 5. apr. — Iz zanesljivih virov se je doznalo, da Vatikan išče političnih stikov z velesilami. Papež je poslal noto italijanski vladi s protestom, ker ni bil povabljen na ekonomsko konferenco v Genovi; obenem izraža željo, da konferenca stori kaj za razoroženje. Novi papež baje zahteva, da se Vatikanu dovoli predstavništvo na mednarodnih političnih konferencah.

NEMČIJA, ZAVEZNICA RUSIJE V GENOVI.

Vzajemno podpiranje ekonomskih in političnih zahtev...

ČIČERIN JE KONFERIRAL Z WIRTHOM.

Berlin, 5. apr. — Nemčija in Sovjetska Rusija mogoče nastopita skupno na ekonomski konferenci v Genovi, katera se otvori prihodnji pondeljek. Čičerin in Litvinov sta pred odhodom ruske delegacije iz Berlina konferirala več z nemškim ministrskim predsednikom dr. Wirthom in ministrom za zunanje stvari dr. Rathenauom. O čem so govorili, ni znano, toda domneva se, da so Nemci in Rusi sklenili trdnejše stike in se dogovorili, da se bodo vzajemno podpirali na genovski konferenci.

Leonid Krasin je dejal, da bo Sovjetska Rusija med drugim zahtevala sledeče ekonomske pogoje:

1. Svoboda na morjih.
2. Priznanje ruske trgovinske zastave.
3. Svoboden vstop ruskih ladij v vsa pristanišča.
4. Vsi zaplenjeni parniki se imajo povrniti Rusiji.
5. Odškodnina za ruske ladije, ki so bile izgubljene tekom vojne.
6. Rusija mora imeti zastopstvo v mednarodni komisiji, katera bo kontrolirala Dardanele v slučaju, da se turška ožina nevtralizira.

Berlin, 5. apr. — Nemčija je stopila v sovjetsko entento. Nemčija ni le stopila v zvezo s Sovjetsko Rusijo glede enotne ekonomske fronte na konferenci v Genovi, temveč je obljubila Rusiji pomoč pri industrijalni rekonstrukciji.

To so najnovejše vesti, ki se tičejo tajnega sestanka med Čičerinom in dr. Wirthom zadnji pondeljek v Berlinu.

Vnanji minister Rathenau je menda informiral nemške in zavezniške kroge, da je zadnji sklep reparacijske komisije in stališče francoske vlade pognalo Nemčijo v alijanco s Sovjetsko Rusijo.

Značilno je dejstvo, da je nemška vlada takoj po konferenci s Čičerinem izročila sovjetski vladi poslopje bivšega ruskega poslaništva v Berlinu.

Pariz, 5. apr. — Poročila iz Berlina, da sta Nemčija in Sovjetska Rusija sklenili zvezo in enotno fronto v Genovi, so tako razburila francosko vlado, da je čez noč spremenila hladno stališče napram genovski konferenci. Danes se poroča, da pojde ministrski predsednik Poincare v Genovo.

POVODENJ V TEXASU.

Dallas, Tex. — Reka Sabine je narasla blizo Greenvilla in prestopila bregove. Nekaj ljudi in precej živine je utonilo. Reka je milijo široka nad Greenvillom.

BANDITJE SO OPLENILI MANJŠE MESTO.

Galesburg, Ill. — Neznani banditje so ponoči oropali pošto in tri trgovine v Williamsfieldu, lekarno in restavracijo. Plen ni bil velik, ki so ga odnesli.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepanju n. pr. (March 31-22) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KADAR SE DUŠEVNI PRITLIKAVCI USTAVLJAJO NAPREDKU....

Vsaka doba je imela svoje duševne pritlikavce, ki so hoteli zajeziti napredek in mu zaklicali: "Do tukaj in ne naprej!" Od kar je človek izumel prvo orodje, da mu služi v boju za obstanek, so se od časa do časa oglasili ljudje, ki so svarili pred novotarijo in besedičili, da prinese pogubo. Ali napredek v človeški družbi je šel naprej, ne zmeneč se, kaj porečejo ljudje, ki ne vidijo dalj, kot sega njih nos.

Tudi naša doba ima svoje duševne pritlikavce. Tam v Zion Cityju kraljuje Wilbur Voliva, prvi nadzornik prave apostolske, krščanske, katoliške cerkve, ki je ukazal v mestnih šolah učiti, da je zemlja ploskvata, ker ni nikjer v svetem pismu zapisano, da je okrogla in da se suče okoli solnca.

Oglasil se je tudi večni predsedniški kandidat demokratske stranke Bryan in je rekel, da se naj v šolah odpravi Darwinov nauk o razvoju. Tem v južni državi Kentucky, kjer krmarijo državni čoln demokratje, so slišali njegov glas. Našel se je zakonodajec, ki je občudoval Bryanovo misel in predložil je državni zakonodaji predlogo, po kateri se prepove Darwinov nauk o razvoju na šolah v državi Kentucky. Predloga je propadla v legislaturi.

Zakonodajec, ki je sčečkal to predlogo, zasluži, da se odlikuje s posebno svetinjo. Kajti nihče ni dozdaj izvršil še tako velike agitacije za Darwina in njegov razvojni nauk, kot ta poslanec.

Knjigotržci poročajo, da ljudstvo ni še nikdar segalo tako po knjigi "Outline of History" kot letos. Tudi Kentuckčani so postali radovedni na Darwina. Radi bi izvedeli, kaj je učil mož, ki se je tako zameril njih zakonodajcem, da hočejo prepovedati knjige na šolah, v katerih so tiskani njegovi nauki.

Tako včasi duševni pritlikavci proti svoji volji pomagajo, da svet malo bolj hitro napreduje.

NAPAČNO TOLMAČENJE GOSPODARSKEGA ZAKONA POKAŽE VČASI PRAVO LICE.

Kadar se ljudstvo pritožuje zaradi draginje, tedaj ga narodni ekonimičarji v službi privatnega velebiznisa poduče, da prihaja premalo produktov na trg. Poglejte pravijo ti narodni ekonomičarji ljudstvu. Komaj pride produkt na trg, se kupci zanj pulijo. Produkt je hitro razprodan in pri tej razprodaji kupci konkurijajo drug drugemu z visokimi ponudbami. Tako nastanejo visoke cene.

Delavski tajnik Davis je pa v teku spora, ki je nastal med rudarsko organizacijo in premogovniškimi podjetniki, odkril popolnoma drug zakon. Ko mu je bilo zastavljeno vprašanje, zakaj moramo plačevati premog po tako visoki ceni, se je odrezal, da imamo preveč premoga.

Njegove besede pomenijo, da je odprtih preveč rudnikov in da v teh rudnikih producirajo več premoga, kot ga ameriško ljudstvo potrebuje. In ker se producira preveč premoga, so cene za premog visoke.

Za današnji gospodarski sistem ne veljajo več besede narodnih ekonomičarjev, še manj pa besede delavskega tajnika, ki postavljajo na glavo še teorijo najbolj vnetih zagovornikov sedanjega produkcijskega sistema.

Konkurenca na trgu že zdavnej več ne postoji. In kdor pazno študira besede delavskega tajnika, se lahko o tem prepriča.

Ako prihaja preveč premoga na trg, zakaj ne padejo cene? Kaj se je zgodilo, da ne padejo več cene? Predvsem se ne producira več premog, da se postavi na trg za ljudske potrebe, ampak rudniki se obratujejo, da nosijo profit. Da je taka profitanosna produkcija mogoča, je med premogovniški podjetniki potreben dogovor, da se le toliko premoga postavi na trg in po dogovorjeni visoki ceni, kot je nujno potreben za ljudske potrebe, železnice, industrijo, paroplovbo itd.

Delavski tajnik je mogoče proti svoji volji povedal, da postoji med premogovniški podjetniki sporazum, po kateri ceni in koliko premoga se postavi na trg. Tajnost, zakaj plačujemo po visokih cenah premog, je zdaj jasna in razkrita.

SLIKE IZ NASELBIN.

Pullman, Chicago, Ill. — Čitali smo v Prosveti vest, da je vlak povozil sodr. Antona Oblaka, ko je odhajal na delo in ga zadel tako nesrečno, da je nekoliko ur pozneje umrl v bolnišnici dne 27. marca. Pogreb se je izvršil dne 30. marca ob veliki udeležbi rojakov brez vsakih verskih obredov, radi česar tudi ni bilo treba šteti precejšnje vsote denarja za brezpotrebne obrede.

Verникom menda ni bilo prav, da bi kar tako brez vsakega evenka ignorirali cerkveno gospodo, pa so se skrivaj trkali na prsi, da bi jih Bog obvaroval tako grdih pregreh in končnega pogubljenja.

Pogreba se je udeležilo članstvo društev v polnem številu in tako izkazalo pokojniku poslednjo čast, ter se poslovilo od njega kot od enega najbolj agilnih borcev za delavsko stranko in napredno idejo v Pullmanu. Socijalistični klub št. 224 JSZ, katerega je organiziral preminuli sodrug in dal ostalim delavcem vzgled, kako naj iščejo izhoda iz današnje bede in izkoriščanja, mu je priredil pogreb. Sodrug Oven je s pretresujočim govorom pozival udeležence pogreba, naj nadaljujejo naprej z delom, ki ga je započel ponesrečeni Anton, da se čimprej odpravi krivični kapitalistični sistem, ki mori in postavlja delavstvo v vedno smrtno nevarnost.

Društvo "Lincoln" SNPJ, katerega član je bil ranjki mu je izkazalo zadnji pozdrav ob odprtem grobu, pevsko društvo Slovan, pri katerem je tudi bil pokojnik, mu je zapelo v zadnji pozdrav pesmi: "Nad zvezdami" in "Blagor mu, ki se spočije". Pokojnik je bil tudi član KSKJ v South Chicagu. Zastonj so se udeleženci pogreba ozirali naokrog, da bi videli pri pogrebu zastopstvo tudi tega društva, toda ni ga bilo zraven. Marsikatera pikra je padla o ugledu tega društva, ki se sestoji menda iz samih vernih bratov, a so s tem pokazali, kako mnogo jim je za počaščenje zadnjega pota pokojnega brata. Kako mnogo jim je za nauke vere, so s tem prav dobro dokazali. Ob takih prilikah lahko izprevidi vsak delavec, kje je njegovo pravo mesto, katera podporna in izobraževalna društva so njegova, ki se v resnici zanj potegujejo in mu izkažejo čast, ko je to potrebno.

Rojaki, pristopajte k naprednim podpornim društvom, kjer boste imeli v slučaju potrebe pomoč in zaščito od svojih sobratov društvenih članov, delavcev.

Ovdoveli materi z dvema otrokoma izrekamo naše sožalje, in ji želimo, da bi z vztrajnostjo lahko prenašala srčno bol za kruto izgubo, ki jo je povzročil zlovešči kapitalistični sistem, hlepeč edino po profitu. Prenašaj junaški trpljenje, ki je še namenjeno v borbi tega življenja, katero moramo izvojevati, dokler nam končno zasije zarja svobode, bratstva in enakosti. — **Ino B. Mihelich.**

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Chicago, Ill. — Ko sem leta 1918, zadnje leto trpljenja "za domovino" ležal v bolnišnici na Tirolskem bolan od influence, mi je bilo silno dolgčas in komaj sem čakal, da bom lahko vstal iz postelje, kar se je po preteku nekaj dni tudi uresničilo. Od tedaj sem preganjal čas s čitanjem knjig, ki jih je bilo v bolnišnici lože dobiti kakor živež. Med knjigami sem poleg drugega tudi dobil en letnik nemškega mesečnega glasila avstrijskih lovcev "Weidmannsheil", ki je izhajal na Dunaju in so v njega dopisovali največ samo lovci višjega pokolenja, to je grofje, knezi in njim enaki. Mesečnik je bil tudi lastnina takih ljudi. Bil pa je zanimiv list, kajti v njem so pisali o jako mičnih dogodkih o lovskih srečah in "smolah". Tudi ni manjkalo navodil, kako se love lisice, divji petelini itd.

Vojaka sicer ne zanima kaj posebno tako čtivo, če se je že peto leto boril "za domovino," toda ako se je kdo količkaj zanj zanimal, mu je lahko koristilo, ker njegov od vojnih grozot utrujen duh se je pri takem čitanju lahko razvedril in vsaj za kratko dobo pozabil na vojne grozote. Njegov duh je splaval daleč nazaj v zaledje, kjer srečni, vseh zabav siti ljudje žive v razkošju na račun svojih podložnikov.

V omenjenem listu sem našel tudi jaz nekaj razvedrila, posebno pa me je zanimalo opisovanje lova nekega dunajskega grofa. Razpravljal je o lovu s sedanjimi modernimi puškami in o lovu pred mnogimi stoletji, ko so gospodje še čisto na primitiven način lovili divjačino s sulico in lokom. Jezdili so na konjih preko mojemajnega polja in podili divjačino tako dolgo, da je slednjič utrujena opešala in prisiljena počakala, da so jo preganjalci ubili. Pri tem pa se niso ozirali na škodo storjeno kmetom, svojim tlačanom. Zaradi enega srnaka ali jelena so pomandrali celo okolico polja, kar jim je bilo tudi v zabavo, ako so mogli storiti kaj škode kmetom. Nihče se ni upal pritožiti, pravi oni pisatelj.

Nekemu županiku na Tirolskem so grajščinske svinje skoro ves krompir izruvale, pa se je komaj drznil pisati grajskemu gospodu, lastniku škodljivih svinj, o nesreči, ki se mu je pripetila po svinjah. Pismo je kolikor mogoče olepšal, da bi se preveč ne zameril gospodu plemiču in pisal približno takole:

"Vaša milost! — Vaš najpokornejši sluga, župnik N. N., najponižnejše javljam, da so vse najvišje svinje Vaše milosti moj najponižnejši krompir snedle."

Pisec ni povedal, če je ta najponižnejša izjava kmečkega župnika naletela usmiljenje pri visokem aristokratu, a pove nam dovolj jasno, kako nizka je bila ponižnost tedanjega časa in celo med duhovniki, ki so bili največkrat samih aristokratskih rodbin. Ali pa je dotični duhovnik hotel pokazati svojim faranom, kmetom, kako se je treba obnašati pred po milosti božji postavljeno gosposko.

Ono pismo, kakor več drugih dokumentov nas uči, da je bila cerkev od nekdaj služabnica aristokracije in čisto prostovoljen hlapec onemu, ki je imel moč v deželi.

Pod besedo vsenajvišji bi lahko razumeli samo Boga, pri dotičnem župniku pa so menda bile grajščakove svinje, kar je grajščaka najbrže tako ganilo, da je shranil pismo kot nekaj posebnega, kar se ne vidi vsak dan in ga tako še dandanes hranijo, kakor sem čital v opisovanju lovskih zgodbic v "Weidmannsheilu." Tu pač velja pregovor: Kdor bližji, ta višji. — **Frank Rudman.**

Claridge, Pa. — Sedaj ko to pišem, je na predvečer velike borbe med premogarji in premogovnimi baroni. Ako je verjeti vestem od zadnjih par dni, ki so pa deloma daleč pretirane in lažnjive, bo odložilo čez pol miljona premogarjev svoje orodje 1. aprila in stopilo na štrajk, med temi tudi 40 tisoč neunijskih premogarjev po raznih državah. Kakšno stališče zavzamejo premogarji pri nas, ni še znano. O tem, tudi ne mislim pisati. Umevno je, da jih ne bo tako lahko pridobiti za kako akcijo, ker nekateri še zadnje niso pozabili.

O novicah danes ne bom razpravljal, ampak kjer koli se snideta dva v sedanjih dneh pogovor se zasuče na pretečo krizo. Zadnji teden so "špiceljni" napravljali pohode po drugih krajih tega okraja za tistimi "kanvami" in lunino svetlobo. K nam jih ni bilo, ker pri nas tudi nimajo nič opravka, in obenem dobro vedo, da se mi ne ukvarjamo s stvarmi, ki spadajo takorekoč že v srednji vek

Neki tukajšnji rojak me je opozoril radi mojega dopisa o zastavah, češ ako se dobi zastava po isti ceni, bi jo ne bilo treba od tam naročevati, ker po isti ceni se tudi kupi v bližnjem mestu. Jaz sem zato, da se dobi zastavo dve tretjini ceneje kot pri izdelovalcu zastav s franžami vred, ako se jih naroči. Ampak to zadnje se je nekje izgubilo. Toda zastava kot jo jaz mislim bi stala 14—16 dol. Ako pogledate v katalog, in se tudi seveda v bližnjem mestu dobi. To je, če je sploh kak zastava potrebna.

In ravno ta možakar me je opozoril na nekoga, ki je ne dolgo tega pisal v Prosveti, da naša naselbina ne zgleda tako kot sem jo jaz opisaval, ker delal je tukaj par mesecev pred šestimi leti, in bi nič tega videl kot sem jaz v dopisih naštevaj. Gotovo ne, kje je tistih šest let, in kaj je danes! Pomisli naj, da Claridge je danes skoraj polovico večji kot je bil pred šestimi leti. Pač pa; se je Claridge pred šestimi leti tudi štel že za nekaj, med tem ko je bil Yukon le uboga mala vasica ali kempa. Kar se je vse v šesti letih spremenilo drugod, to se je tudi pri nas, ker mi napredujemo, in svet "gre gor".

In nekdo drugi se čudi naši nameravani usnjarni, kjer se bo trojilo kože brez vode, s pomočjo raznih kemikalij. Da, danes je mogoče. Je tudi še pred malo leti konj voz vlekel a danes gre sam. Ako je kaj drugod nemogoče, je mogoče pri nas in to je bilo tudi vzrok za napredek naše naselbine. — **John Batich.**

NAZNANILO.

Messmore, Pa. — Naznanjam članom društva Kanarček št. 146, da se bo prihodnja redna seja našega društva vršila dne 23. aprila in ne kakor po navadi. Sejo smo preložili radi praznika Velike nedelje, torej pridite k seji dne 23. in ne 16. t. m. Tako je bilo sklenjeno na zadnji mesečni seji in želim, da to člani društva upoštevajo. Ta preložitev seje pa velja samo za ta mesec. — **Martin Zakiek**, tajnik.

Položaj rudarjev prej in zdaj.

Piše **Tom Tippett**, korespondent Federated Pressa.

Peoria, Ill. — Operatorji so v celoti zavrgli vse zahteve rudarjev za povišanje mezde, šesturni delavnik in nacionaliziranje rovov, ki so bile sprejete na konveniji v Clevelandu septembru 1919. Rekli so, da vojna še vedno traja dokler ne bo mir oficijelno razglašen.

John L. Lewis, ki je bil takrat nadomestni predsednik, je nato pozval rudarje v stavko 31. oktobra 1919. Na poziv se je odzvalo 400,000 rudarjev in 1. novembra je počivalo delo v vseh rudnikih. Operatorji se še niso ganili. Tedaj je predsednik Wilson izdal, da stavka rudarje ljudstvo, rekoč, da stavka rudarjev "ni upravičena niti postavna" in da bo vlada porabila vse svoje sile za potlačenje stake.

Dne 8. novembra je justični tajnik Palmer izposloval pri zveznem sodniku Andersonu v Indianapolisu sodnijsko prepoved, ki je ukazovala eksekutivi rudarjev, da takoj odpokliče stavko. Izvrševalni odborniki organizacije so se pokorili in pozvali rudarje nazaj na delo — toda rudarji se niso zmenili za poziv in stavka se je nadaljevala.

Tedaj so začeli operatorji civiliti. Dne 20. novembra so operatorji s centralnega konkurenčnega polja mehkega premoga ponudili rudarjem 20 odstotkov povišanja mezde za dnevno delo in 15 odstotkov za delo od tone pod pogojem, če jim vlada dovoli povišanje cene premogu. Rudarji so odklonili ponudbo, obenem pa so popustili pri svoji originalni zahtevi za 60-odstotno povišanje mezde in sporočili operatorjem, da zahtevajo 40 odstotkov. Operatorji so zopet zavrgli zahtevo.

Tajnik za delo William B. Wilson je tedaj predložil kompromis, ki je določal 31.6 odstotkov priboljška. Istočasno je prejšnji zakladniški tajnik McAddo javno povedal, da operatorji lahko plačajo, kar zahtevajo rudarji, ker delajo 400 odstotkov dobička na premogu in so ga delali ves vojni čas. Ta izjava je grdo oplaliza lastnike rudnikov, toda podati se niso hoteli.

Predsednik Wilson je nato poklical v življenje gorivnega upravitelja kot med vojno in vzel premogovno industrijo pod svojo kontrolo. Gorivni upravitelj je predlagal, da operatorji povišajo mezde iz svojega profita za 14 odstotkov. Rudarji so odklonili predlog gorivnega upravitelja in pri tem je stvar stala.

Stavka se je nadaljevala. Gorivni upraitelj Garfield je izdal naredbo za omejeno rabo premoga. Mesta so bila ponoči v temi in pomanjkanje je bilo veliko. Sodnik Anderson je 9. decembra poklical predse voditelje rudarjev, da se zagovarjajo zaradi žaljenja sodišča, ker se rudarji nočejo vrniti na delo. Sodnijska prepoved je bila raztegnjena na unijske blagajne in prepovedano je bilo izplačevati rudarjem stavkovno podporo. Od vsakega dolarja, ki ga zasluži rudar, gre en cent stavkovni sklad za prehrano rudarja in njegove družine tekom stavke. Denar je bil njihov, naložen v bankah, toda vlada je ukazala, da se ga rudarji — med temi so bili mnogi, ki so se vrnili z bojišča v Franciji — ne smejo dotakniti in da morajo njihove žene in otroci stradati.

Dne 10. decembra 1919. so voditelji rudarjev kapitulirali. Lewis je pozval rudarje na delo rekoč: "Mi smo Američani, ne moremo se bojevati proti naši vladi!"

Rudarji so se poparjeni vrnili na delo. Bili so ogoljufani za zmago, ki je bila tako gotova kakor beli dan, ako bi bili stali saj še teden ali dva v boju. Vlada je obljubila rudarjem, da bo imenovana zvezna rudarska komisija, ki reši njihov spor, toda ne prej dokler se ne vrnejo na delo. "Na delo, na delo, ne stavkati za božje veljo!" je bil klic vlade in vseh njihovih prijateljev. Rudarji so se vrnili.

Komisija je bila imenovana. V njej so sedeli Henry N. Robinson, Rembrandt Peale in John P. White, bivši predsednik rudarske unije. Prvi je zastopal operatorje, drugi publiko in tretji rudarje. Komisija je zaključila, da se rudarjem poviša mezda za 27 odstotkov. Na druge zahteve se ni ozirala. Zastopnik rudarjev White ni bil zadovoljen s sklepom in je predložil predsedniku Wilsonu poročilo manjšine, ki pa ni bilo vpoštevano.

Odborniki rudarjev so se prej zavezali, da sprejmejo zaključek komisije. Ko je bil zaključek objavljen, je zagrmel vihar protesta iz vrst rudarjev. Mezda je bila povišana na maksimum šest dolarjev dnevno. Tako je končalo leto 1919.

Rudarji niso delali niti polovico časa. Dolar je imel okrog 35 centov kupne vrednosti. Nezadovoljnost je bila splošna in v juniju 1920. so rudarji v Illinoisu zopet zaštrajkali. Bila je nova "divjemačja" stavka, ali topot se okrožni odborniki niso protivili gibanju rudarjev, pač pa so ga odobravali. Slišali so se glasovi, da se bo Illinois pogajal za novo povišanje mezde. Predsednik Lewis je podal izjavo, da povišanje mora priti v vseh državah, ako ne, bo stavka splošna. Bila je konferenca. Rudarji so zahtevali dva dolarja povišanja za dnevno delo in to je razbilo konferenco.

Vprašanje je bilo končno rešeno po okrožjih. Illinois je dobil $1.50 priboljška in sledile so Indiana, Ohio in Zapadna Pennsylvania.

Ta lestvica velja še danes, oziroma poteče z 31. marcem. Maksimalna mezda je $7.50 za dnevno delo in $1.50 od tone. To je mezda, ki se nekoliko približuje vojnim mezdam drugih delavcev, toda rudarji so jo dobili šele dolgo po vojni, ko so že prihajala prva znamenja industrijalne depresije. Rudarji so še vedno položaju, v kakršnem so bili: dobivajo manj kot pošteno življenjsko mezdo.

AMERIŠKA POMOŽNA AKCIJA V RUSIJI.

New York, N. Y. — Trideset železniških vagonov zdravil in drugih zdravilskih potrebščin, ki se cene na več stotisoč dolarjev, je bilo pred par dnevi poslanih iz brooklynskega mornariškega oprišča v Sovjetsko Rusijo. Ves ta materijal je poslala Ameriška pomožna uprava. Z dovoljenjem kongresa je uprava dobila od vojnega departmenta ves preostanek zaloge zdravil in zdravilskih ter bolničnih potrebščin v vrednosit pet miljonov dolarjev, katerega pošlje v Rusijo. Pri nakladanju materijala na parnik je bilo navzočih več ruskih veščakov, ki pomagajo pri akciji Ameriške pomožne uprave v tej deželi.

PETJE O DOBRIH ČASIH SE JE IZKAZALO ZOPET KOT MORSKA PENA.

Cincinnati, O. — Mesec dni so peli velebiznijski interesi, da se stavbinska industrija tako oživi, da bodo primanjkovali delavci. Vse je pelo: velebiznijsko časopisje, bankirji, stavbinski podjetniki in biznismani. Delavci so verjeli in privolili so pri sklepanju novih pogodb v znižanje mezde. Zdaj pa delavci čakajo na oživljenje stavbinske industrije in nihče ne more povedati, koliko časa bodo še čakali.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Petsto stavkujočih delavcev v tekstilnih tovarnah v Pawtucketu, R. I., je napolnilo državno senatno zbornico v Providencu pred par dnevi v demonstraciji za 48-urni delavnik v tednu za žene in otroke. Nižja zbornica je že sprejela tozadevni zakon. Senatorji so bili v paniki; izjavili, da ne bodo zborovali dokler delavci ne zapuste zbornice.

Generalni izpor organiziranih delavcev na Danskem je bil končan dne 5. aprila.

Generalna stavka pristaniščnih delavcev v Italiji je končana.

Britski delodajalci so suspendirali izpor pol miljona delavcev v strojniških strokah.

Stavka tekstilnih delavcev. Število stavkujočih delavcev v tovarnah za izdelovanje bombažnega platna v Lawrenceu, Mass., je naraslo na 17,000. Stavkarji protestirajo proti policijski brutalnosti. Policijski šef je prepovedal stavkovne straže v bližini tovarn. Stavkarji obdržavajo dnevno velike javne shode. Stavka v Lawrenceu se močno razlikuje od prejšnjih dveh po dejstvu, da so na čelu gibanja izključno Američani, dočim so prejšnje stavke vodili Italijani. Stavkarji so mešane narodnosti; med tkalci je največ Italijanov, Portugalcev, Poljakov in Armencev.

Kooperativna mesnica v Minneapolisu, katero je ustanovila ondotna organizacija mesarskih pomočnikov, je naredila od 1. marca 1921 do 28. februarja 1922 $3,515.55 čistega dobička.

Industrijalni unijonizem. Chicago Federation of Labor je že dvakrat glasovala na seji delegatov za sistem industrijalnega unijonizma. Prva resolucija je bila sprejeta s 113 glasovi proti 37, druga pa s 103 proti 14. Obe resoluciji pozivata Ameriško delavsko federacijo, da naj skliče konferenco vseh mednarodnih unij v svrho združenja vseh strokovnih unij v industrijalne organizacije. Nekateri stari voditelji Gompersove sorte se protivijo tej akciji, toda glasovanje delegatov čikaških strokovnih unij je pokazalo, da se v mišljenju ameriškega delavstva vrši velik preobrat.

Stavkokaštvo se ne izplača. Pičlo število tiskarskih delavcev v Minneapolisu, ki so se izneverili organizaciji ob času stavke in sprejeli delo v odprtih delavnicah, se zdaj bridko kesajo. Mezda jim je znižana s $33 na $20 tedensko.

Brezposelnost je odpravljena! "Meščanski odbor" v Oaklandu, Cal., ki je bil organiziran z namenom, da "odpravi brezposelnost" v okraju Alameda, je objavil svoj veliki načrt: dva dneva dela v tednu po $2.50 na dan samo za oženjene brezposlece! 1850 mož se je prijavilo za to delo.

"MODROST" DRŽAVNIKOV.

Washington, D. C. — V debati o državnih izdatkih je senator Norris iz Nebraske rekel:

"Spominjam se, ko sem prvikrat prišel v kongres. Komaj sem segrel sedež, že sem poslušal razpravo, ki so jo vodili voditelji republikanske in demokratične stranke in so obsojali Langleyja zaradi poizkusov, da leta v zraku. Mislim, da nekega dne izkopljem to razpravo in jo čitam v senatu. Koliko lepih govorane in humorja je bilo porabljenih, da se obsodijo tisti, ki so mislili, da bodo nekega dne letali v zraku."

Komentar nepotreben.

NASPROTNIKI ORGANIZIRANEGA DELAVSTVA NA DELU.

Champaign, Ill. — Stavbinski podjetniki so izprli v tem mestu in v Urbani pleskarje, sobne slikarje, tapetnike in kleparje. Pridružili so se gonji za odprto delavnico. Pogodbe z drugimi stavbinskimi delavci potečejo šele 1. maja.

Izgredi v Indiji.

Kalkuta, Indija, 4. apr. — Veliki izgredi so se pojavili v okrožju Kutak, kjer so nekooperatisti zelo aktivni. Bili so napadi na policijo in zažganih je bilo več hiš, v katerih stanujejo mlačneži.

KAJ JE ŽE VSE SOCIALISTIČNO!

New York, N. Y. — Medicinska fakulteta na Cornellovi univerzi v New Yorku je ustanovila lani kliniko za bolj revne ljudi, ki ne morejo plačati regularnih zdravniških honorarjev. Določeno je bilo, da se plača en dolar, ako se išče pomoč na kliniki. Po izjavi dr. Walter L. Nilesa, dekana medicinske fakultete, se je prijavilo za zdravniško pomoč okoli dva miljona oseb.

Šest zdravniških društev je zborovalo skupaj in obsodilo ta sistem. In zakaj? Rekli so, da je **socialistično!**

Ta obtožba je bila izrečena, ko so zborovala društva Eastern Medical Society, New York Physicians' Association, Harlem Medical Society, Yorkville Medical Society, Medical Society of the County of New York in Kings County Medical Society.

Obsodba, da je klinika "socialistična naprava" pa ni zadostovala, ampak dr. Henry W. Berg je dejal, da ta naprava osiromaši je srednje stanove in da je največji zločin, ki je bil kdaj izvršen.

Ampak ploskanje je bilo zelo viharno, ko je dr. L. I. Harris izjavil, da naprava ne škodi toliko srednjim stanovom kot zdravniku.

KAKO REŠUJE DRŽAVA WASHINGTON VPRAŠANJE BREZPOSELNOSTI!

Seattle, Wash. — Profesijonalni političarji in sile, ki jih podpirajo, rešujejo vprašanje brezposelnosti po svoje. Državna kaznilnica se nahaja v Walla Walla. V kaznilnici zdaj montirajo stroje, da bodo producirali čevlje, obleko, delavno obleko, avtomobilske plošče in še druge produkte. Kaznenci bodo imeli delo, svobodni delavci bodo pa hodili še nadalje od tovarne do tovarne vpraševat za delo.

AKO JE MORILEC MILJONAR.

Miami, Fla. — Odvetniki zahtevajo na podlagi pravosodnega postopanja "habeas corpus", da se izpusti pod poroštvom miljonar Edgar C. Frady, ki je hladnokrvno umoril svojo soprogo. To bi ne bilo nič hudega, kajti vsakdo ima pravico, zahtevati, da je prost pod poroštvom.

Obsojanja vredno je, da je velebizniško časopisje pričelo poročati, da je bogati morilec kritično bolan, da tako vpliva na mehko srce ljudstva.

ALI BO PRITOŽBA KAJ ZALEGLA?

New York, N. Y. — V južnih državah je v navadi, da se zamorci vozijo na vlakih v posebnih vozovih, a plačati morajo pa voznino kot potniki prvega razreda. Tega dejstva se je poslužilo Društvo za napredek zamorskega ljudstva in vložilo pritožbo pri meddržavni trgovski komisiji. Pritožba pravi, če je pravilno, da morajo zamorci plačati voznino prvega razreda, toda postrežba ne odgovarja postrežbi za potnike prvega razreda.

Društvo obljubuje, da predloži potrebni materijal pri zaslišanju.

KAKOR JIM KAŽE.

Topeka, Kans. — Podjetnikom služi industrijsko sodišče za žogo. Kadar ga potrebujejo za krotitev delavcev, se obrnejo nanj, da jim pomaga, kadar ne služi njim interesom, izrečejo, da nima kaj govoriti. To pokazuje zadnji dogodek.

Podjetniki so poslali svoje odvetnike pred industrijsko sodišče, da mu povedo, da nima pravice določiti minimalne mezde za delavke, ker ni javne zahteve, da se to zgodi. Tega mnenja sta bila Earl Evans iz Wichite in B. I. Litowich iz Saline.

Trinajst rudarjev obsojenih v zapor v Kanadi.

Sydney, Nova Skotija, Kanada. — (Federated Press.) — Sodni proces proti trinajstim rudarjem, ki so bili obtoženi masnega napada na kompanijsko prodajalnico v New Aberdeenu v zadnjem januarju, je končal te dni s pokrivljenjem obtožencev. Dvanajst rudarjev je bilo obsojenih na dve leti ječe, trinajsti pa, ki je bil v vojni tri leta, je dobil tri leta zapora, ker je bil obtožen, da je vodil napad.

NAPREDEK ZADRUŽNEGA GA GIBANJA NA ANGLEŠKEM.

V Ameriki to gibanje tudi narašča.

Washington, D. C. — Britska velenakupna zadruga naznanja v buletinu Vseameriške zadružne komisije, da odpre zopet dva nova rova v Shilbothu, da tako dobi dosti premoga za zalaganje 4,500,000 družin. Mesto da bi Velenakupna zadruga pocenila premog na račun človeškega življenja, gradi zdaj lepo mestece za rudarje, ki bodo kopali premog v teh rudnikih. To pokazuje, kako delavsko podjetje skrbi najprvo za udobnost svojih delavcev. Kamen za gradnjo hiš se dovaža iz zadružnih kamnolomov. V rudniku delajo samo organizirani rudarji in zadruga jim plačuje najvišje mezde v deželi.

Zadružno kopanje premoga je pričelo z uspehom tudi v Ameriki. V Hilmervillu, W. Va., se je ustanovila Hillmersville Cooperative Coal kompanija, ki jo lastuje 1,400 rudarjev. Oni imajo svojo banko, svoj list, električno centralo, ki jim daje razsvetljavo na njih domovih. V distriktu reke Tug so rudarji organizirali Nebo American Coal kompanijo. Glavnica znaša $240,000 in vplačali so jo rudarji. Zadružna prodajalna rudarjev v Boonvillu, Ind., lastuje svoj rudnik. Člani te konzumne zadruge so rudarji. Zadružni rudnik v Duggerju v ravno tej državi producira na dan tri sto ton premoga.

Zadružno gibanje se je torej pričelo razvijati tudi v Ameriki, kajti delavci prihajajo do spoznanja, da je le tedaj mir v industriji, ako sami lastujejo industrijo. Privatnim bizniškim interesom to gibanje ni všeč, ker ravno tako zabija žreblje v rakev kapitalizma kot delavsko strokovno in politično gibanje.

KAMNOSEKI SO ODKLONILI ZNIŽANJE MEZDE.

Boston, Mass. — Kamnosеki, ki obdelujejo granit, so soglasno odklonili predloženo znižanje mezde. Tako izjavlja James Duncan, predsednik organizacije kamnoseških delavcev. Dodal je k tej izjavi, da kamnosеški delavci ne bodo pričeli z delom, dokler ne bo sprejeta zadovoljiva pogodba.

Prizadeti so vsi delavci v novoangleških državah, ki obdelavajo granit.

SPREMEMBA V POŠTNI UPRAVI.

Washington, D. C. (Federated Press). — Henry S. Dennison, predsednik Dennison Manufacturing kompanije, katero obratujejo večinoma njeni uslužbenci, je postal ravnatelj Sveta za blagostanje v poštni službi. Dr. Lee K. Fraenkel je podal rezignacijo, toda ostane posvetovalni ravnatelj. Imenovanje je izvršil glavni poštar Work.

BRYAN NI ODGOVORIL.

New York, N. Y. — Wm. J. Bryan je v nedeljo predaval o Bogu in evoluciji v tukajšnjem Hypodromu. Sredi predavanja je pa vstal neki mož in vprašal Bryana, kje ima dokaze o eksistenci osebnega Boga in dali je Bog moškega ali ženskega spola. V gledališču je nastal kraval in Bryan ni odgovoril na vprašanje.

Prisilno posojilo na Grškem.

Atene, 5. apr. — Finančni minister je predložil v zborniei načrt vlade za prisilno notranje posojilo v vsoti ene miljarde in 500 miljonov drahem. Predloga določa, da vsakdo, ki ima papirnati denar, mora posoditi vladi polovico kakor hitro predloga postane zakon. Vsi bankovci v prometu bodo raztrgani na dvoje; ena polovica ostane v prometu, druga se pa prelevi v zadolžnico prisilnega posojila, ki bo nosila sedem odstotkov obresti.

Ameriški oljni interesi v Genovi.

Pariz, 5. apr. — J. Hamilton Lewis, bivši zvezni senator, je te dni odšel iz Švice v Genovo kot zastopnik londonske in newyorške skupine oljnih magnatov, ki bi radi dobili oljne in železniške koncesije v Mezopotamiji. Frank Vanderlip je pa zastopnik druge petrolejske skupine, katera konkurira z Lewisovo skupino. Obe skupini iščeta podpore pri ameriški vladi.

BITKA ZA VLADIVOSTOK.

Japonci zavratno napadli rdeče čete in pobili 80 mož.

Tokijo, 4. apr. — Japonske in ruske rdeče čete so se spopadle včeraj v krvavi bitki blizu Spaske, kakih sto milj od Vladivostoka in Japonci so ubili 80 Rusov. Tako javljajo iz Vladivostoka. Rusi, katerih je bilo okrog 800, so vkorakali v železniški pas ob uzurski železnici in Japonci so jih hoteli razorožiti. Rusi so se uprli temu in Japonci so jih napadli s točo krogel iz strojnic.

Washington, D. C. — Tukajšnja delegacija vzhodnosibirske republike izjavlja, da je pondeljkov zavratni napad na sibirske ljudske čete nov dokaz, da se Japonci ne mislijo umakniti iz Sibirije.

Ogromno samostansko bogastvo odkrito v Rusiji.

Kijev, Sovjetska Ukrajina, 3. apr. — Ukrajinski pomožni komisar za notranje stvari Serafimov je informiral moskovsko vlado, da je komisija, katera konfiskuje cerkvene zaklade v prid stradajočih prebivalcev ob Volgi, odkrila ogromno bogastvo v samostanu Kijev-Pečovarska Lavra. Serafimov poroča, da vsota denarja, ki se dobi za ta zaklad, bo zadostovala za prehrano vsega prizadetega prebivalstva v Ukrajini in okrožjih ob Črnem morju za nekaj časa. Med ruskimi najdbami v tem samostanu sta dve mitri, ki sta bili leta 1870. ocenjeni na 25 miljonov rubljev vsaka. Mitri sta iz čistega zlata in posejami z izredno velikimi dijamanti ter drugimi redkimi dragulji.

Farmarski najemniki v Argentiniji grozo s stavko.

Buenos Aires, Arg. — Več ko 30,000 farmarskih najemnikov v Argentiniji je zagrozilo s stavko, ako jim gospodarji zemljišč ne znižajo najemnine. Predsednik Irogoyen je obljubil najemnikom, da vlada stori vse, da kongres sprejme zakon nižje najemnine.

Avstrija lahko dolguje Ameriki 25 let.

Washington, D. C. — Kongres je sprejel resolucijo, ki dovoljuje Avstriji, da ima 25 let časa plačati Ameriki 24 miljonov dolarjev, ki jih dolguje za moko zvezni žitni korporaciji. Dolg zapade 31. decembra 1950.

Nemška zbornica odobrila prisilno posojilo.

Berlin, 5. apr. — Parlament je sprejel nove vladine davčne ukrepe, ki določajo eno miljardo zlatih mark notranjega prisilnega posojila. Nacionalisti, neodvisni socialisti in komunisti so glasovali proti.

Bratomorna vojna na Irskem.

Dublin, 5. apr. — Nova vojna je izbruhnila na Irskem. Topot ni vojna med Irci in Angleži, marveč med katoliškimi Irci samimi na enem koncu in med katoliškimi in protestantovskimi Irci na drugem koncu. Snoči so bili trije napadi v Dublinu. Kakor so sinfajnovci napadli britske "črnorujavce" pred enim letom, tako so snoči sinfajnovci napadli sinfajnovce — ekstremni republičani svobodnodržavce. Republičani so napadli čete svobodne države z bombami. Izgube še niso znane, toda mnogo je bilo ranjenih. Republičanske čete v okraju Donegal so zapodile lojalno vojaštvo iz barak v Milfordu.

Na ulsterski fronti je bilo včeraj ubitih 25 sinfajnovcev. V Belfastu sta počili dve bombi in v prejšnji noči je bilo precej streljanja. Dve ženi sta bili ranjeni.

London, 5. apr. — Kolonijalni minister Churchill je včeraj poročal v nižji zborniei, da je bilo od 10. februarja do 26. marca v Belfastu ubitih 51 katoličanov in 32 protestantov, ranjenih je pa bilo 115 katoličanov in 86 protestantov.

Indijci aretirani v Tokiju; britski kronprinc obišče mesto.

Tokijo, 5. apr. — Japonska vlada je velela aretirati okrog 50 indijskih revolucijonarjev v Tokiju v svrho, da zagotovi varstvo britskemu prestolonasledniku princu Walesu, ki obišče Tokijo 12. aprila. Aretirani Indijci bodo deportirani.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 2. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calabar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 82, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jožo Zavrstnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 416 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vidmar, Box 672, Ely, Minn., John Teodelj, Box 161, Lawrence, Pa., John Gerlich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 292, Meco Run, Pa. John Grošelj, 885 E. 137th St., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 194, Conn, Kans., na Jugoslaviji. Max Mero, Box 196, Bohl, Minn., na Jugoslaviji. Mike Rugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5309 Prosser Ave., Cleveland, O., William Ritter, 5606 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jožko Ovca, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 1101 E. 62nd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prispevki za gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

OPERATORJI POZVANI NA KONFERENCO Z RUDARJI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

rudarska organizacija v Bellevillu je poslala Lewisu brzojavko z izjavo, da se strinja z njim glede nacionaliziranje premogovnikov. Brzojavka se dalje glasi, da 10,000 rudarjev v podokrožju zahteva, da Lewis takoj sprejme v unijo Howata in izobčene rudarje v Kansasu.

Indianapolis, Ind. — Operatorji so pričeli s propagando v kapitalističnem tisku proti rudarjem. Objavili so kričeča poročila, da so neorganizirani rudarji še vedno na delu v vseh krajih Amerike, izvzemši par tisoč mož v Pennsylvaniji. Izvrševalni odbor U. M. W. of A. vztraja, da je več ko 100,000 neorganiziranih rudarjev v stavki.

Vesti o napadih na stavkarje so prišle iz Pennsylvanije, West Virginije, Indiane in Colorada.

V Fayette County, Pa., je prišlo trideset državnih konštablerjev ali "kozakov", kakor jih imenujejo delavci. V okraju Westmoreland sta bila aretirana dva organizatorja, ki sta obiskala neunijske rudarje. Krajevni odborniki rudarske unije se pritožujejo, da je prišlo v stavkovna okrožja mnogo "boljševiških agitatorjev", o katerih sumijo, da so privatni detektivi v službi operatorjev. V Coloradu Springsu, Colo., je eksplodiral dinamit pred hišo neunijskega rudarja, toda škode ni bilo. — V Clintonu, Ind., je bil obstreljen unijski rudar.

Ogrski monarhisti so oklicali Karlovega sina "kraljem".

Budapešta, 5. apr. — Devetnajst ogrskih aristokratov je izdalo proklamacijo, v kateri pravijo, da je Oton II., najstarejši in dvoletni sin pokojnega Karla, zdaj "ogrski kralj". Kardinal Czernoch, ogrski primat, je tudi izjavil, da je Karlov sin Oton "postavni kralj". Občinski svet v Budapešti je na predlog grofa Apponyija sklenil, da mora biti Kárl pokopan v Budapešti.

Budapešta, 5. apr. — Na sinočnem banketu trgovcev v tukajšnjem demokratskem klubu se je razletela bomba, ki je ubila šest oseb, 43 pa ranila.

Potres v Srbiji se nadaljuje.

Belgrad, 5. apr. — Potresni sunki, ki so se pojavili zadnjo nedeljo, se ponavljajo v presledkih v severni Srbiji. Življenskih izgub ni bilo, toda med praznovernimi kmeti vlada velika panika. Največ škode je v okolišu Lazareva. Potres je povzročil mnogo razpok v tleh, iz katerih teče vroča voda.

KAJ PRINAŠA POGODBA ŠTIRIH SIL?

(Nadaljevanje s prve strani.)

sem tam kot vojni poročevalec. In znano mi je, da bi se spor med Turki in Armenci in Grki dal izravnati na podlagi vzajemne tolerance, ako bi hoteli Britanija in Francija držati svoje roke proč. Celo sedaj bi se dala ustanoviti federacija, v kateri bi bile Turčija, Grčija, Sirija, Armenija, Georgija, tatarske republike in Rusija, če bi le kaj takega dovolile zapadne sile. Amerika bi lahko vplivala na položaj, ako bi se držala proč od alijance s Francijo in z Britanijo. Bila je Rusija, ki je tam učinkovala pomirjevalno.

"Tako je tudi na Daljnem vzhodu. Igra imperija je, igrana po Britaniji, Franciji in Japonski, katera je zakrivila vse zlo in ki je bila podkrepljena z zadovoljivo akcijo Združenih držav. Ako bi bila ta pogodba štirih sil prinesla mir svetu, tedaj bi ne bil noben človek tako navdušen zanjo kot jaz. Ampak ona zaneslivo prinaša vojno — novo, bolj strašno vojno, kot je bila zadnja. In Združene države se nahajajo v položaju, da podpirajo imperijalne sile proti dvigajočim brezštevilnim ljudstvom, ki so se odločila pomesti z imperijalizmom.

"To je položaj, ki ga predložimo v sedanji kampanji ljudstvu v Združenih državah. Ali bošo ameriško ljudstvo podpisati imperijalizem, ki je obsojen po duhu svobode v srcih polovice človeštva?"

Lakota v Rusiji bo kmalu premagana, pravi ameriški zastopnik.

Moskva, 5. apr. — Bivši governor Indiane Goodrich je včeraj odpotoval v Ameriko, kjer bo poročal Herbertu Hooverju o položaju v gladovnih provincah. Goodrich, ki je prepotoval vse prizadete pokrajine, je dejal ob svojem odhodu, da po njegovem mnenju bo konec lakote v provincah ob Volgi okrog 15. aprila, ko razdeljevanje ameriške koruze doseže maksimum.

Združitvena socialistična konferenca v Berlinu.

Berlin, 5. apr. — V pondeljek je bila otvorjena konferenca voditeljev treh internacional v svrho združitve. Iniciativo za konferenco so dali ruski komunisti. Radek zastopa tretjo internacionalo, Emile Vandervelde je zastopnik druge internacionale, Friedrich Adler pa dunajske zveze. Dalje so tu Tom Shaw iz Anglije in Paul Faure iz Francije. Radek in Vandervelde sta se takoj na prvi seji spopadla v vroči besedni bitki.

OTOK ZAKLADOV.

Čudoviti doživljaji malega Jacka na suhem in na morju.

Angleško spisal R. L. Stevenson. Poslovenil J. M.

(Dalje.)

Zavoj je bil sešit in zdravnik je moral po svoje zdravniško orodje in razrezati šive z zdravniškimi škarjami. V zavoju ste se nahajali dve stvari — knjiga in zapečaten papir.

"Predvsem si oglednimo knjigo," je opomnil zdravnik.

Sodnik in jaz sva radovedno gledala preko njegove rame, ko jo je odprl — dr. Livesey me je namreč prijazno povabil bližje od stranske mize, kjer sem sedel, da bi tudi jaz užival veselje iskanja. Na prvi strani je bilo samo nekoliko besedi napisanih, kakor jih utegne storiti človek s peresom v roki zaradi vaje ali za kratek čas. Na enem mestu so bile iste besede kot v tetoviranem znamenju: "Domišljija Billa Bonesa"; dalje je bilo tam: "Mr. W. Bones, krmar." "Nič več ruma," "Pri Palmu Keyugga je dobil," in nekoliko drugih odlomkov, večinoma posamezne in nerazumljive besede. Nisem si mogel kaj, da ne bi postal radoveden, kedo je bil pač oni, ki "ga je dobil", in kaj je bil "ga", ki ga je dobil. Nož v hrbet najbolj gotovo.

"Ni mnogo tukaj," je rekel dr. Livesey, ko je listal dalje.

Naslednjih deset ali dvanajst strani je bilo napolnjenih s čudno vrsto zapiskov. Tu se je nahajal na enem koncu vrstice zaznamovan čas, na drugem pa vsota denarja, kakor v navadnih računskih knjigah, vendar mesto vsacega pojasnila samo neenako število križev med obema. Dne 12. junija 1745 n. pr. je bilo očividno treba izplačati nekomu vsoto sedemdeset funtov šterlingov in tukaj se ni nahajalo nič drugega kakor šest križev v pojasnilo vzroka. Na nekoliko mestih je bilo pridodamo tudi ime kraja, kakor "Pri Caracasu", ali samo označenje zemljepisne dolžine in širine, kakor n. pr.: 62'' 17' 20'', 19'' 2' 40''.

Ta zapisnik je obsegal dobo skoraj dvajsetih let in vsota posameznih zapisnikov je naraščala s časom in na koncu je bila po petih ali šestih napačnih seštevanjih navedena cela vsota in pridodane te-le besede: "Premoženje Bonesa".

"Tega ne morem razumeti," je rekel dr. Livesey.

"Stvar je vendar jasna kakor beli dan," je zavpil sodnik. "To je računska knjiga onega hudobnega psa. Vsote so lopovov delež in kjer se je bal dvoumnosti, — vidite, je pristavil kaj v pojasnilo. "Pri Caracasu" n. pr.: vidite tukaj so pri onem obrežju zajeli kako nesrečno ladijo. Bog se usmili ubogih ljudi, ki so bili na njej."

"Tako je," je rekel zdravnik. "Sedaj vidiš, kaj se pravi biti popotnik. Da! In vsote postajajo vedno večje, kot vidite, čim je stopal višje v službi."

Mala drugega se je nahajalo v knjižici kakor nekoliko zapiskov o legi krajev na praznih listih proti koncu in tabela za preračunavanje angleškega, francoskega in španskega denarja na skupno vrednost.

"Varčen človek!" je vzkliknil zdravnik. "Tega niso mogli prevariti."

"Sedaj pa," je rekel mirovni sodnik, "drugo stvar."

Papir je bil na več mestih zapečaten z naprstnikom kot pečatom, morebiti z ravno tistim naprstnikom, ki sem ga jaz našel v kapitanovem žepu. Zdravnik je z največjo skrbnostjo odprl pečate in iz zavoja je padel zemljevid nekega otoka, z zemljepisno dolžino in širino, globočino vode, imeni gričev in zalivov, večjih in manjših, in z vsako podrobnostjo, ki bi jo utegnil potrebovati, ako bi hotel ob njegovem obrežju varno zasidrati ladjo. Bil je kakih devet milj dolg in pet širok; imel je dve zavarovani luki, v sredi pa se je nahajal grič, zaznamovan z imenom "Daljnogled." Nahajalo se je tudi nekoliko dodatkov iz poznejših časov, pred vsem pa trije križi z rdečim črnilom — dva na severni strani otoka, eden na jugozapadni, in poleg tega poslednjega napisane z istim rdečim črnilom in z majhno, lično pisavo, zelo različna od kapitanovih ležečih, tele besede: "Večji del zaklada tukaj."

Zadaj na drugi strani je ista roka napisala sledeče opazke:

"Visoko drevo, greben Daljnogleda, eno točko od SSJ proti S."

"Otok okostja, LJI proti I."

"Deset čevljev."

"Srebro v pločicah se nahaja v severnem skrivališču; najdeš ga na strmini vzhodnega malega griča, deset niti južno od črne skale z znamenjem na njej."

"Orožje se lahko najde v peščenem griču; S točka severnega melage zaliva, I in eno četrtino S." "I. F."

To je bilo vse; vendar je navadno mirovnega sodnika in drja. Liveseya z velikim veseljem, najje tudi bilo kratko in meni nerazumljivo.

"Livesey", je rekel mirovni sodnik, "na mestu zapustiš svojo borno prakso. Jutri odidem v Bristol. Tekom treh tednov — dveh tednov! — desetih dni — bomo imeli najboljšo ladjo, gospod, in najbolj izbrane mornarje Angleške. Ti boš imeniten kabinski deček, Jakec, vi, Livesey, ste ladjin zdravnik, jaz pa admiral. S seboj vzamemo tudi moža kakor so Redruth, Joyce in Hunter. Imeli bomo ugodne vetrove, hitro vožnjo in niti najmanjše težave najti kraj in denarja na kupe, da se bomo valjali v njem in se igrali ž njim vse čase kasneje!"

"Trelawney," je rekel zdravnik, "jaz grem z vami, in jaz sem porok za to, da se vse dobro izteče, in Jakec tudi in delali bomo čast podjetju. Samo en človek je, ki se ga bojim!"

"In kedo je to?" je zavpil sodnik, "imenujte mi tega psa, gospod!"

"Vi sami", je odgovoril zdravnik, "kajti vi ne morete brzdati svojega jezika. Mi edin ivemo o tem papirju. Oni ljudje, ki so v današnji noči napadli gostilno — drzni, obupni ljudje gotovo — in drugi, ki so ostali na ladji, in še več drugih, to smem reči, ne daleč proč, so vsi popolnoma prepričani, da pridejo do tega denarja. Nikdo izmed nas ne sme biti sam, dokler nismo na morju. Jakec in jaz ostaneva med tem časom skupaj; vi pa vzemite Hunterja in Joyca, ko pojdete v Bristol; pred vsem pa; nihče ne sme ziniti besedice o tem, kar smo našli."

"Livesey", je odvrnil mirovni sodnik, "vi imate vedno prav. Molčal bom kot grob."

(Dalje prihodnjič.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Belgrajska vlada o davčnem vijaku. Ker je bolgarska vlada mnenja, da se davki še veliko premajhni, stroški za konference, s katerimi so združene pojedine na debelo, pa vsak dan večje, so zastopniki vladnih strank v finančni sekciji predlagali, da se zvišajo vsi davki brez izjeme za 100%. O tem predlogu so že pričeli razpravljati. Ker žive vladni podrepniki z mesečno plačo od 50.000 kron naprej, je razumljivo, zakaj predlagajo povišanje davkov. Gospodje pač sklepajo po sebi, toda bridko se bodo zmotili!

Nacionalistične komedije v Splitu. Dne 11. marca je bilo v Splitu veliko zborovanje nacionalistov, ki se ga je udeležilo okoli 20,000 ljudi. Nastopilo je več govornikov kakor "književnik" Fičin Šajn, don Juraj Biankini, dr. Petkovič in drugi. Po blagoslovljenju svoje zastave so jo razvili s klici, da je nacionalistična mladina najboljši del našega naroda. Neprestano so vzklikali armadi in kralju Aleksandru. Na sporedu so bile še ljudske veselice in narodne igre. Odbor je sklenil prirediti velik nacionalističen kongres v Zagrebu, ki ga smatrajo za gnezdo samih izdajnikov. Nacionalističnih komedij potemtakem še dolgo ne bo konec. Kakor vidimo, ljudem vedno bolj in bolj pokrnevajo možgani.

Kakšni pritepenci uživajo gostoljubnost belgrajske vlade. Nekateri poslanci so interpelirali zunanjega ministra Ninčića, če mu je znano, da pripravlja caristični general Wrangel akcijo proti sovjetski Rusiji. Interpelirali so ga tudi, naj pove, po kakšnih poslih je prišel v Belgrad, zakaj je šel v avdijenco h kralju Aleksandru in ministrskemu predsedniku Pašiću ter zakaj mu je odkazala belgrajska vlada graščino pri Vinkovcih "za odpočitek". Minister Ninčič je prišel v veliko zadrego in bo odgovoril šele v bližnjih dneh, ko bo prišel do sape.

GOSPODARSKE ČRTICE IZ JUGOSLAVIJE.

New York. (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Vzhodno-evropski oddelek trgovskega departmenta priobčuje v "Commerce Reports" od 20. marca sledeči članek, ki se naslanja na poročila ameriškega poslanika v Belgradu, H. Percival Dodge, konzula Kenneth S. Patton v Belgradu in konzula Wilbur Keblinger na Reki:

Valute in finance.

Izmed inozemskih valut je tekom minolih desetih mesecev bila malokatera tako nestalna kot jugoslovanski dinar. Od novega leta pa je skoraj stalno padal — od $0.0138 dne 31. decembra na $0.012633 dne 6. marca (normalna vrednost dinarja je $0.193). Tendenca je, še bolj poostriti kontrolo nad trgovino z valutami in devizami. Celo manjši nakupi inozemske valute ali nakupi s strani dobrodelnih organizacij so podvrženi kontroli. Tudi svote, ki jo smejo potniki odnašati iz iz Jugoslavije, so strogo regulirane.

Agitacija, ki se je pojavila na Rumunskem v svrho moratorija na inozemskih dolgovih, se je razširila tudi na Jugoslavijo. V minoli spomladi in tekom ranega poletja so trgovci razpolagali s pičlimi zalogami blaga; in zdi se, da se je splošno pričakovalo z ozirom na obetajočo letino in druge ugodne znake, da se bo dinar dvignil v jeseni. Vsled tega so bile velike količine blaga naročene po Evropi na kredit. od treh do šest mesecev. Večji del naročenega blaga se pa niti prodajati ne more po cenah, ki bi ob sedanjem stanju valute pokrivale strošek; krediti za blago so pa že zapadli. Vkljub težkočam, v katerih se nahajajo trgovci, se očividno bolj jemljejo v pretres mere glede odlaganja plačila, kot glede takojšnjega plačila ob uradno določenem menjalnem tečaju, ki bi bil najbolj ugoden dolžnikom.

Poljedelske zadeve.

Konzul Patton poroča o obstoju izvozljivega prebitka od 100,000 metričnih ton pšenice, nabranih v južni Srbiji v okrajih Veleš, Štip, Kumanovo in Mitrovica. Velik del letine je bil letos razprodan v sami deželi. Lani je bila znatna količina izvožena preko Soluna. Znatni del ječmenove letine je bil nakupljen za eksport. Skoraj ves pridelek ovsa je bil nakupljen v državi sami in le 30,000 ton ga je preostalo za eksport. Izvoz koruze utegne znašati okoli 10,000 ton.

Prometne težkoče.

Jugoslovanski časopisi so v zadnjem času obračali veliko pozornosti morebitnemu trgovskemu sodelovanju Čehoslovakije in Jugoslavije na Jadranu. Ta kooperacija bi morda jemala v poštev ugodne carine, ki bi odvračale češkoslovaško trgovino iz Trsta v Split. Ta razvoj je seveda odvisen od nameravanega razvoja in gradnje železnic v Jugoslaviji.

Glasom časopisnih vesti, sta jugoslovanska in nemška vlada podpisali meseca januarja dogovor glede prodaje Jugoslavije a) 100 lokomotiv za brzovlake, 200 lokomotiv za osebne vlake in 50 lokomotiv za druge rabe; in b) 4000 zaprtih tovornih vagonov. 3500 vagonov za premog 1500 za težke tovore in veliko število tankov.

Stanje železniškega sistema je morda ena izmed največjih ovir za gospodarski razvoj kraljevine S. H. S. Vsote, dovoljene v proračunu za železnice, so očividno znašale komaj polovico stroškov, ki so bili dejanski izdani za obrat, nevštevši normalne popravke in obnovitve. Prizadevanje, da bi se obrat vršil v mejah proračuna, je imel baje za posledico vporabo manje vrednega osobja. Dalje pravi se, da se skoraj 80 odstotkov železniških pragov v Srbiji in 60 odstotkov železniških pragov v novih pokrajinah mora nadomestiti, in da vsled pomanjkljivosti teh pragov je bila brzina vlakov znižana, ne da bi se pa preprečilo pogostnih skokov iz tira. Vozni materijal je neprimeren in v slabem stanju.

RAD BI IZVEDEL KJE JE

John Eršen po domače Mežnarjev Janez iz Gostež, fara Sora na Gorenjskem. V Ameriko je prišel leta 1913, v Rock Springs, Wyo., tu je bival približno eno leto, potem se je preselil neznano kam in od tistega časa ni nobenega glasu več od njega, ne v Rock Springs, pa tudi ne domov v staro domovino. Njegov brat živeč v starem kraju silno pozveduje po njem. Cenjene rojake se uljudno prosi če kdo ve za njegov naslov naj to naznanijo, ako bo pa sam čital ta oglas naj se nemudoma prijavi Bognarjevem Cirilu in Pungarta, katerega naslov je označen tu spodaj. Naslov je: Ciril Jesko, P. O. Box 270, Rock Springs, Wyo. (Adv.)

POZOR SLOVENCI!

Prodajam kokošja jajca za valenje, čistokrvne "Single Comb Rhode Island Reds" pasmi. Cene so sledeče: 15 jajc stane $1.50, 50 jajc stane $3.50 in 100 jajc pošljem za $6.00. Poštnina je s tem že plačana. Naslov je: Anton Mantz, R. R. 2, Box 65, Cherokee, Kans. (Adv.)

PRODA SE

40 akrov obsegajoča farma, 20 akrov so njive in travniki in drugih 20 akrov pa je pašnik. Proda se po dogovoru kakor kdo hoče, samo farmo ali tudi vse živino in z vsem potrebnim orodjem. Za pojasnila pišite na naslov: Nick Mencinger, P. O. Box 146, Willard Wis.

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi sladkor, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primerom popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

FRENCH LINE
Compagnie Générale Transatlantique
Express Postal Service

DIREKTNA SLUŽBA V
JUGOSLAVIJO
proko Havre
z velikimi parniki na 2 in 3 vijake

LA LORRAINE ..... April 1
PARIS ..... April 5
CHICAGO ..... April 6
FRANCE ..... April 12

Izvrstna kompedijeta za tretji razred. Kabine z umivalniki in tekoča voda, za 2, 4 in 6 ljudi. Posebna jedilna soba, soba za kadilce, pivalca, brivnica vse je na razpolago potnikom v tretjem razredu. Vino in pivo zastonj.

Za nadalje informacije vprašajte pri lokalnih agentih
FRENCH LINE

POPOLNA POSTREŽBA PTUJCEM

V našem velikem domačem bančnem oddelku za ptujce nudimo vse udobnosti in postrežbe za vse potrebe.

Mi pošiljamo denar v vse kraje po najnižjih cenah in brez vsakih nadaljnih odbitkov v domovini.

Mi zastopamo vse parobrodne črte in prodajamo vožnje listke za vse parnike v in iz stare domovine.

Popolnoma pod državnim varstvom. Mi gledamo najvišje obresti na vaše vloge. Oglasite se osebno ali nam pišite v vašem jeziku.

CAPITAL & SURPLUS $2,100,000.00

The UNION SAVINGS BANK
FRICK BLDG 5th Ave & Grant St. Pittsburgh Pa.

POZDRAVI IZ NEW YORKA.

Predno zapustim to ameriško zemljo, se tem potom še enkrat poslovim od svojih sorodnikov, prijateljev in znancev v Clevelandu, Ohio, zlasti od družine Zavrlove, Franka in žene, družina Soršek in Jeverle, Zahvalim se tudi tvrdki Zakrajšek in Češark, skozi katero potujem za solidno postrežbo.—John Soklič.

Pred odhodom na parnik Olympic še enkrat pozdravim svojega nečaka Martin Kosa in njegovo družino ter vse druge rojake v Bridgeport, Ohio, ter jim kličem na svidenje! — Jaz potujem skozi znano tvrdko Zakrajšek & Česark in sem z njeno postrežbo vseskozi zadovoljen in vsled tega jo priporočam tudi drugim rojakom, — Ignac Grill.

New York, 1. aprila. — Ob priliki, ko odhajava v stari kraj na obisk s parnikom Olympic, se zahvaljujeva tvrdki Zakrajšek and Češark za točno postrežbo. Midva sva prišla v njen urad šele v petek zjutraj in sicer brez potnih listov, drugi dan pa sva imela že vse v redu tako, da sva lahko odpotovala z drugimi potniki. Ker sva videla, da se ta tvrdka v resnici potrudi za svoje potnike, jo priporočava tudi drugim rojakom. Končno tudi pozdravljava svojega brata Frank Vozel-a in Steve Rozino ter druge znance v Zeigler, Ill. — Johan in Steve Vozel.

Predno zapustim Združene države in odrinemo na široko morje, kličem vsem znancem v Aurori, Minn., in drugod: — gudbaj! Rojaki, ki ste namenjeni v stari kraj, poslužite se tvrdke Zakrajšek & Češark v New Yorku, pa bodete tako dobro postreženi kakor sem bil jaz.—Ciril Vreček.

Ko gledam zeleno vodo atlantiškega oceana, se spominjam svojih prijateljev ob Michiganskem jezeru v Milwaukee in drugod in iste še enkrat pozdravljam predno se izročimo skrivnostnemu morju na parniku Rochambeau. Živeli! — Onim rojakom pa, ki potujejo v stari kraj pa priporočam tvrdko Zakrajšek & Češark v New Yorku.—John Pavlich.

(Adv.)

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

Stavrogin je stal in pozorno gledal v njegove brezumne oči.

"Poslušajte, najpoprej vzdigniva punt," je šlobudral Verhovenskij s strašno naglico, vsak hip popadaje Stavrogina za levi rokav. "Saj sem vam že pravil, da prodremo v srce naroda. Ali veste, da smo že zdaj strašno močni? Naši niso le oni, ki požigajo in kolje, prožijo klasične strele ali grizejo. Taki so le v napotje. Brez discipline jaz ne razumem ničesar; saj sem vendar lopov, ne socialist, haha! Poslušajte, seštel sem jih vse; učitelj, ki se z otroki posmehuje njih Bogu v zibeljki, je že naš. Zagovornik, ki brani omikanega morivca s tem, da je razvitejši od svojih žrtev in ni mogel drugega ko ubijati, da dobi denarja, je naš. Učenci, ki umore kmetiča, da okusijo to čuvstvo, so naši. Porote, ki oprošča hudodelce vse vprek, so naše. Državni pravdnik, ki trepeče pri sodnji razpravi, da je premalo svobodomiseln, je naš. In upravitelj, literatje, o, naših je mnogo, strašno mnogo, še sami ne vedo tega. Z druge strani je dosegla pokorščina šolarjev in tepčkov najvišjo stopinjo; učiteljem je zmečkan žolčni mehur; povsod častihlepje v nenaravnih razmerah, nezaslišan, zverski apetiti. . . Ali veste, ali veste, koliko zavzamemo samo z gotovimi idejicami? Ob mojem odhodu je razsajala Littréjeva teza, da je zločin blaznost, komaj sem tu, že ni zločin več blaznost, ampak ravno zdravi misel, dolžnost, bi rekli skoraj, ali vsaj žlahten protest. 'Nu, kako naj razvit morivec ne mori, ako potrebuje denarja?' Toda to so zgolj drobne jagode. Ruski Bog jo je že popihal pred žganjico. Ljudstvo je pijano, matere so pijane, otroci pijani, pri sodiščih velja: 'dvesto šib ali pa vedro vleci'. O, da le vzraste to pokolenje! Samo to je križ, ker ne utegnemo čakati, drugače naj bi se kar še bolj opili! Ah, kako škoda, da ni proletarcev; ali saj bodo, bodo, v to meri vse. . ."

"Škoda tudi, da smo mi neumni postali," je zagodel Stavrogin ter krenil prejšnjo pot.

"Čujte, sam sem videl šestletno dete, ki je vodilo pijano mater domov, oba pa ga je zmerjala z grdimi besedami. Mislite, da me to veseli? Ako pade v naše roke, jo magari ozdravimo. . . na štirideset let jo zapodimo v puščavo. . . Toda eno ali dvoje razvratnih pokolenj je zdaj nujno potrebnih; čas zahteva nezaslišane, podle pokvarjenosti, ki stori človeka gnusno strahopetno okrutno in samoljubno golazen — tega je zdaj potreba! In še nekoliko 'sveže krvce', da se navadi pomalem. Čemu se smejete? Prav nič si ne nasprotujem; ugovarjam le človekoljubom in Šigaljevščini, sebi ne. Lopov sem, ne socialist. Hahaha! Veste, kaj vam porečem. Stavrogin! v ruskem narodu ni bilo doslej cinizma, čeprav je grdo in umazano preklinjal. Ali veste, da je ta tlačan bolj spoštoval samega sebe, nego se spoštuje Karmazinov? Teptali so ga, toda on je stal za svoje bogove, dočim jih je Karmazinov zapustil."

"Ne, Verhovenskij, poslušam vas prvikrat in strmim nad vami," je izpregovoril Nikolaj Vsevolodovič. "Vi potemtakem res niste socialist, ampak nekakšen politični častihlepnež?"

"Lopov, lopov! Vas skrbi, kdo sem? Takoj vam povem, kdo sem, tja vendar merim. Saj vam nisem zastonj poljubil roke. Toda treba je, da narod verjame, da vemo, kaj hočemo, oni pa samo, s polenom mahajo in udrihajo po svojih ljudeh. Eh, da utegnemo! Križ je le eden — časa ni. Mi oznanimo razdejanje — le zakaj je vendar ta idejčica tako zapeljiva? Toda treba je ljudem zgnesti koščice. Požare spustimo nadnje. . . Legende razširimo. . . Tu pride vsaka garjeva 'skupinica' prav. Baš v teh skupinah vam najdem takih dobrovoljcev, da pojdejo na sleherni strel in ostanejo potem še hvaležni za čast. Nu, in punt se začne! Potres bo takšen, da svet ni videl enakega. . . V meglo se zavije Rusija, svet zajoče za starimi bogovi . . . Nu, in tedaj jim pošljemo. . . Koga?"

"Koga?"

"Ivana-carjeviča."

"Kogaa?"

"Ivana-carjeviča; vas, vas!"

Stavrogin je minuto pomislil.

"Samozvanca?" je vprašal zdajci, gledaje besneža z globokim strmenjem. "Tak to je vendar že enkrat vaš načrt!"

"Porečemo jim, da se 'skriva'," je tiho, z zaljubljenim šepetom izpregovoril Verhovenskij; bil je res kakor pijan. "Ali veste, kaj pomeni besedica: "skriva se"? Toda on se pokaže, pokaže. Legendo spustimo, še boljšo od skopčevske On je, toda nihče ga ni videl. O, kakšna legenda se da spustiti! In kar je prvo — nova moč prihaja. Potrebna je, za njo vendar jočejo. Nu, kaj je v socializmu takšnega: stare moči je razdejal, novih ni dal. Tu pa je moč, in še kakšna, nezaslišana! Le za enkrat nam dajte vzvod, pa vzdignimo zemljo; vse se vzdigne!"

"Tak ste se res zanašali name?" je dejal Stavrogin z jeznim nasmehom.

"Čemu se smejete, in še tako jezno? Ne strašite me. Jaz sem zdaj kakor dete, na smrt me lahko preplašite z enim samim takim nasmehom. Čujte, ne pokažem vas nikomur, nikomur; potrebno je. On je, toda videl ga ni nihče; on se skriva. Nu, veste, pravzaprav vas celo pokažem lehko, enemu izmed tisočev, recimo. In pojde glas po vsej zemlji: 'videli so ga, videli!' Tudi Ivana Filipoviča, boga-sabaota so videli, kako se je peljal vpričo s kočijo v nebesa, 'na svoje lastne oči' so ga videli. In vi niste Ivan Filipovič; krasotec ste, ponosen ko bog, ki ne išče zase ničesar, z glorijo žrtve obdan in skrit pogledom množice.

(Dalje prihodnjič.)